

Басай Надія Пилипівна
науковий співробітник
відділ навчання іноземних мов
Інститут педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Статтю присвячено проблемі формування соціокультурної компетентності учнів початкової школи у процесі навчання іноземних мов; уточнено поняття «соціокультурна компетентність» і схарактеризовано її компоненти; сформульовано умови, за якими її розвиток в учнів молодших класів буде ефективним; рекомендовано застосування сучасних технологій навчання для досягнення поставленої мети; розглянуто форми позакласної роботи для формування соціокультурної компетентності молодших школярів, які сприяють сталому інтересу до вивчення іноземних мов.

Ключові слова: початкова школа, іноземні мови, соціокультурна компетентність.

Вступ. У зв'язку зі змінами, що відбуваються в нашій країні, все більше зростає інтерес до вивчення іноземних мов, культур і реалій тих країн, які є партнерами нашої держави і орієнтовані на входження України у світовий освітній, культурний і економічний простір, і відповідно розширюються можливості міжкультурного спілкування.

Саме тому одним з провідних принципів навчання в загальноосвітніх навчальних закладах стає принцип культуровідповідності, який передбачає, що виховання ґрунтується на загальнолюдських цінностях, будується відповідно до цінностей і норм національної культури і регіональних традицій, що не суперечать загальнолюдським цінностям. Таким чином, вивчення культури у процесі навчання іноземних мов робить суттєвий внесок у навчання, знайомить з загальнолюдськими цінностями, тобто сприяє навчанню учнів у контексті соціокультурного підходу і «діалогу культур».

Новий державний стандарт і нова навчальна програма з іноземних мов для початкової школи диктують новий підхід до навчання, сутність якого полягає не тільки в перегляді методики навчання окремих аспектів мовної системи, але і в забезпеченні культурознавчої спрямованості навчання. Оволодіння іноземною мовою на основі ознайомлення учнів з культурою, традиціями і реаліями країни, мова якої вивчається, є сьогодні одним із базових принципів навчання предмету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мета навчання іноземної мови – використовувати її як інструмент у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу – загострює особливу увагу до соціокультурного складника іншомовної

комунікативної компетентності. Публікації Н. Бориско, Л. Зєні, Л. Калініної, О. Локшиної, С. Ніколаєвої, О. Паршикової, О. Першукової, Т. Полонської, В. Редька, І. Самойлюкевич, О. Шаленка та інших науковців присвячено питанню компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов, в яких висвітлюються їхні погляди на цю проблему. Проте ми не знайшли глибоких і переконливих досліджень у сфері формування соціокультурної компетентності учнів початкової школи у процесі навчання іноземних мов. Питання, що порушувалися деякими авторами наукових робіт, побіжно розкривали зазначену проблему, але результати здійснених досліджень не були системними і не узагальнювалися.

Мета статті: визначити особливості формування соціокультурної компетентності учнів початкової школи у процесі навчання іноземних мов, схарактеризувати її компоненти і сформулювати умови для її ефективного розвитку в молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Оволодіння молодшими школярами соціокультурною компетентністю передбачає засвоєння необхідного мінімуму соціокультурних знань, а також формування навичок і вмінь узгоджувати свою поведінку відповідно до цих знань. Термін «соціокультурна компетентність» є одним з найбільш частотних у методичній літературі. Про це свідчить розмаїття різних підходів. У словнику методичних термінів подано визначення соціокультурної компетентності як «сукупності знань про країну, мова якої вивчається, національно-культурну специфіку соціальної та мовленнєвої поведінки носіїв мови і здатність користуватися такими знаннями у процесі спілкування, дотримуючись звичаїв, правил поведінки, норм етикету, соціальних умов і стереотипів поведінки носіїв мови» [1, с. 286-287]. Г. Єлізарова вважає, що соціокультурна компетентність – це комплекс знань про цінності, вірування, поведінкові зразки, звичаї, традиції, мову, досягнення культури, властивих певному суспільству [3]. В. Сафонова трактує соціокультурну компетентність як знання учнями національно-культурних особливостей країни, мова якої вивчається, вміння здійснювати мовленнєву поведінку відповідно до цих знань, а також готовність і здатність жити і взаємодіяти в сучасному полікультурному світі [6]. На думку О. Солововой соціокультурна компетентність є «інструментом виховання міжнародно орієнтованої особистості, яка усвідомлює взаємозалежність і цілісність світу, необхідність міжкультурної співпраці у вирішенні глобальних проблем людства» [7, с. 12]. І. Ріске розглядає соціокультурну компетенцію як аспект комунікативної здатності, який включає в себе такі специфічні риси суспільства і його культури, які проявляються в комунікативній поведінці членів цього товариства [5]. Н. Гальскова підкреслює, що використовуючи свій лінгвокультурний досвід і свої національно-культурні звичаї і традиції, суб'єкт міжкультурної комунікації одночасно намагається враховувати не тільки інший мовний код (розвиток мовленнєвого досвіду), але й інші звичаї і звички, інші норми соціальної поведінки, усвідомлюючи при цьому факт їх чужорідності [2].

Аналіз наукової літератури показав, що поняття «соціокультурна компетентність» розглядається досить різнобічно. На нашу думку,

соціокультурний компонент змісту навчання іноземних мов знайомить учнів з різними аспектами життя їхніх зарубіжних однолітків, історією та сучасністю країни виучуваної мови, поглиблюючи і диференціюючи уявлення школярів про дійсність. Цей компонент змісту становить країнознавчу і лінгвокраїнознавчу компетентності. *Країнознавча компетентність* – це знання учнів про культуру країни, мова якої вивчається (знання історії, географії, економіки, державного устрою, особливостей побуту, традицій та звичаїв країни). *Лінгвокраїнознавча компетентність* передбачає оволодіння учнями особливостями мовленнєвої та немовленнєвої (міміка, жести, що супроводжують висловлювання) поведінки носіїв мови в певних ситуаціях спілкування, тобто сформованість в учнів цілісної системи уявлень про національно-культурні особливості країни, що дозволяє асоціювати з мовною одиницею ту саму інформацію, що й носії мови, і досягати в такий спосіб повноцінної комунікації.

Ґрунтуючись на визначенні соціокультурної компетентності, яка розглядається як здатність застосовувати знання, вміння та особистісні якості для успішної діяльності в певній галузі, вважаємо, що соціокультурну компетентність молодших школярів можна визначити, як здатність застосовувати соціокультурні знання, вміння, здібності та особистісні якості у процесі іншомовного спілкування.

Формування соціокультурної компетентності учнів початкової школи здійснюватиметься шляхом паралельного і взаємопов'язаного навчання всіх видів мовленнєвої діяльності. Відповідно до їхніх вікових особливостей пріоритетними спочатку будуть репродуктивні види навчальної роботи, які виконуватимуться за зразком, інструкцією як орієнтовною основою діяльності. Але поступово відбуватиметься перехід на продуктивні види роботи, які спонукатимуть учнів до творчого мислення, розвитку самостійності у визначенні мовного оформлення мовленнєвих дій і вибору способів їх засвоєння. [4].

Оволодіваючи іноземною мовою, учні початкової школи ознайомляться зі світом іншої культури. Розвиток країнознавчої мотивації, в основі якої лежить інтерес до життя однолітків за кордоном, до народу країни, мова якої вивчається, є однією із основних цільових установок у методиці навчання іноземних мов. Її успішній реалізації сприятиме різноманітний навчальний матеріал, що в цікавій формі відображає життя зарубіжних однолітків. Він формуватиме емоції та образно-художню пам'ять учнів, стимулюватиме їхнє образне мислення, розвиватиме смаки і почуття.

Формування соціокультурної компетентності буде успішним за умови систематичного виконання вправ і завдань, які передбачають розвиток таких умінь:

- формувати позитивне ставлення до культури народів, мова яких вивчається;
- проводити паралелі між двома культурами;
- вибирати соціокультурні явища відповідно до завдань учителя;
- оцінювати соціокультурні події та знаходити відмінності;

- формувати асоціативні вміння та естетичні почуття;
- коментувати іншомовний матеріал соціокультурного змісту, висловлюючи при цьому власну думку;
- висловлювати своє ставлення до важливих подій іншомовної культури;
- інтерпретувати соціокультурну інформацію для формування вмінь критичного мислення;
- виконувати завдання соціокультурного змісту в умовно-комунікативних ситуаціях тощо.

У початковій школі вже з перших уроків діти знайомляться з соціокультурними особливостями країни, мова якої вивчається: вивчають імена зарубіжних однолітків, засвоюють назву країни, мова якої вивчається, пізнають її столицю з визначними пам'ятками, вивчають назви грошових знаків, оволодівають зразками іншомовного фольклору (римуваннями, лічилками, дитячими віршами і піснями), знайомляться з іменами письменників і назвами їхніх творів, отримують інформацію про деякі свята, традиції і звичаї, які пов'язані з цими святами, тощо.

Засобами вербальної наочності під час навчання іноземних мов у початковій школі є вірші, казки, оповідання, на матеріалі яких учні виконують пошукові та творчі завдання, знаходять інформацію для використання в рольових іграх, драматизації чи проектній роботі. Одним з прийомів може бути використання автентичних віршів з виучуваних тем. Вірші легко і з цікавістю заучуються дітьми, їх можна інсценувати, розігрувати, розповідати напам'ять у формі змагання і навіть складати власні.

На другому-третьому році навчання іноземних мов учні починають знайомитися з літературою мови, що вивчається. Окрім читання, перекладу, драматизації окремих уривків учні можуть порівнювати, наприклад, ту чи іншу іноземну казку, її героїв з наявними в рідній мові еквівалентами. Через розбіжності деталей в українській та іноземній літературі діти пізнаватимуть несхожість світосприйняття, менталітету, культури двох народів.

Робота з прислів'ями та приказками, які є в чинних підручниках з іноземних мов або ж дібрані вчителем, не лише сприятиме збагаченню словникового запасу молодших школярів, а й занурить учнів у культурну й національну різноманітність світу, навчить відчувати спільне та особливе в кожній культурі й мові, краще і глибше розуміти один одного, виховає повагу до іншого та стане джерелом формування соціокультурної компетентності учнів на ранньому етапі навчання іноземних мов. Переклад, пошук українських еквівалентів, порівняння різних способів вираження однієї і тієї ж думки також сприятиме формуванню соціокультурної компетентності учнів.

Для молодшого шкільного віку характерні яскрава образність, безпосередність сприйняття, легкість входження в різні образи, тому на ранньому етапі оволодіння іноземною мовою найбільш ефективною формою навчання є гра. За допомогою гри у школярів розвивається інтерес до іншомовного спілкування, застосовуються елементи культури спілкування, здійснюється інтернаціональне, естетичне виховання, створюється

іншомовна інформаційна база, формуються мовні механізми. Враховуючи психологічні та вікові особливості молодшого шкільного віку, доцільно використовувати на уроках ігрові технології в якості важливого методичного прийому. У програванні рольових ситуацій учні можуть «приміряти на себе» різні ролі, зокрема і ролі дорослих. Гра на уроці дозволить створювати ситуації, в яких вони не зможуть «відмовчатися», гра може зробити захоплюючим вивчення навіть не дуже цікавого і складного лінгвокраїнознавчого матеріалу. Наведемо деякі приклади таких ігор:

Гра «Доміно». Декілька команд отримують однакові комплекти карток із зображеннями предметів, осіб або істот і карток зі словами, що їх позначають. Кожен з учасників бере собі кілька карток, так щоб у всіх гравців команди їх було порівну. Гравці «ходять» по черзі, зіставляючи картку із зображеннями з відповідною карткою зі словом. У разі відсутності в учасника необхідної картки хід переходить до наступного гравця. Усі команди одночасно виконують завдання на швидкість. Лексику в цій грі можна використовувати з будь-якої виучуваної теми про країну виучуваної мови, наприклад: «Тварини», «Їжа», «Свята» тощо.

Гра «Що в посылці?» до теми «Різдво». Передбачається, що до дітей напередодні приїжджав гість із закордону і розповідав про особливості святкування Різдва в його країні. Учитель повідомляє дітям, що гостю в Україні дуже сподобалося, він хотів би віддячити за теплий прийом і надіслав посылку. У ній знаходиться подарунок на Різдво. Але гість просив не віддавати його просто так, – учні мають відгадати, що там знаходиться. Для цього потрібно згадати, що мешканці цієї країни дарують один одному на Різдво, чим прикрашають свої будинки, ялинку і т. д.

Гра «Актори» до теми «Спорт у країні виучуваної мови». Дві команди стають обличчям одна до одної. Кожна команди вибирає «актора», який зображає якийсь вид спорту, спортивну дію або гру. Наприклад, «актор» з 1-ої команди зображує, що він їде на велосипеді. Члени іншої команди відгадують.

На третьому-четвертому році навчання в початкової школи формування соціокультурної компетентності переходить в нову площину: учні не тільки отримують інформацію, знайомляться, вивчають її, а й порівнюють різні аспекти з країнознавства: географію, історію, тісно пов'язані з ними питання культури, традицій та звичаїв різних народів. Помітно зростає обсяг навчального матеріалу, зокрема того, який сприяє формуванню соціокультурної компетентності. Чіткіше проявляється функція іноземної мови як засобу міжкультурного спілкування і як інструменту у діалозі культур і цивілізацій сучасного світу. Реалізація мети залучення дітей до нового соціального досвіду з використанням іноземної мови здійснюється через знайомство молодших школярів зі світом зарубіжних однолітків, з дитячим фольклором і доступними зразками художньої літератури країн, мова яких вивчається. Важливим завданням у сучасних умовах багатопольярного і полікультурного світу є виховання доброзичливого ставлення до представників інших країн. У відповідності з цими цілями і завданнями до всіх підручників мають бути включені завдання, які реалізують принцип діалогу культур. Для молодших

школярів доцільно обрати прямий прийом: листування між персонажами (українськими, британськими, американськими, німецькими, французькими, іспанськими однолітками), яке дозволяє наочно зіставляти схожі типові ситуації в кожній культурі. Діти вчатья виділяти культурні реалії, що мають відношення до життя українських школярів та їхніх зарубіжних однолітків, запам'ятовувати особливості мовної поведінки в кожному мовному середовищі.

Принцип діалогу культур передбачає не тільки залучення до іншої культури, а й усвідомлення особливостей культурних традицій своєї країни і вміння гідно представляти її під час спілкування з представниками інших країн. Знайомство з іншомовною культурою має стати імпульсом до культурної самоідентифікації дитини, зміцнення в ній почуття патріотизму, усвідомлення традиційних цінностей українського суспільства, усвідомлення приналежності до українського народу.

Оволодіння іноземною мовою все частіше розглядається не як накопичення певної суми знань про мову, а як певний рівень сформованості навичок і вмінь використовувати мову для усного і писемного спілкування, як механізм пізнання інших народів і культур. Тематика для спілкування охоплює різноманітні галузі знань, серед них і ті, що були об'єктом вивчення на уроках з інших навчальних предметів, і з власного життєвого досвіду. Зростає доля самостійної роботи учнів, урізноманітнюються види навчальної діяльності, активно використовуються мовленнєві ситуації, що наближають навчальне спілкування до реальних умов. Учні поступово оволодівають уміннями читати різножанрову літературу, розуміти радіо- і телепрограми доступного рівня складності.

Для успішного формування соціокультурної компетентності доцільно задіяти раціональну систему вправ і завдань, яка б забезпечила поетапну організацію процесу навчання. Ця система має забезпечити як добір вправ і завдань, які сприятимуть розвитку навичок і вмінь вживання соціокультурного матеріалу, так і певну послідовність цих вправ і завдань, а також регулярність їх виконання в усіх видах мовленнєвої діяльності. Вправи і завдання соціокультурного спрямування мають відповідати розробленим у методиці критеріям, а саме: бути комунікативними, орієнтованими на учня, мовними і мовленнєвими, усними та письмовими, одномовними.

Такі вправи і завдання мають підпорядковуватися етапам формування та вдосконалення соціокультурної компетентності: 1-й етап – введення в соціокультурне середовище; 2-й етап – виконання соціокультурних завдань з використанням опор; 3-й етап – самостійне інтерпретування соціокультурних реалій. На всіх етапах важлива роль відводиться мотивації з боку вчителя, який зацікавив би учнів соціокультурною проблемою, дібрав би відповідний матеріал та розробив вправи і завдання комунікативного характеру. Доцільно такі вправи і завдання виконувати парами, мікро- або макрогрупами, застосовувати інтерактивні технології, не обмежувати спілкування режимом учитель – учень, а й заохочувати процес учіння між школярами.

У зв'язку з введенням соціокультурного компонента навчання іноземних мов, гостро постає проблема автентичності мовного середовища, яка

вирішується за допомогою застосування автентичних текстів як одиниць спілкування, що демонструють зразки сучасної іноземної мови, перш за все усної, і деяких різновидів писемного мовлення в рамках побутової сфери спілкування, відібрані і схвалені носіями іноземної мови. Тексти супроводжуються великою кількістю ілюстрацій, в тому числі і сюжетних, що відображають побутові та культурні реалії країн, мова яких вивчається, і України. У книгах для вчителя мають бути коментарі до тем, які допомагають ввести дітей в ситуацію, з акцентом на значущу для поданої ситуації культурологічну інформацію. Таким чином, поступово розширюється фонові культурна інформація про країни, мова яких вивчається. Під час ознайомлення з інформацією культурологічного та країнознавчого характеру учні засвоюють особливості іншої культури й аналізуючи їх, вчать краще розуміти власну культуру. Але не лише навчальні тексти можна використовувати як автентичний матеріал. Велика різноманітність прагматичних матеріалів: дитячі газети і журнали, квітки, афіші, етикетки, рекламні проспекти з туризму тощо допомагають створювати життєві ситуації, вирішувати проблеми з різних сфер спілкування (навчальної, сімейно-побутової, спортивної тощо). Їх специфіка полягає в тому, що вони забезпечують спілкування з реальними предметами.

Ефективний прийом для залучення молодших школярів до культури країни, мова якої вивчається, – драматизація. Вона дозволить учням відчувати себе в ролі іншомовного персонажа, певним чином відчувати на собі деякі особливості його життя.

Ще одним засобом формування соціокультурної компетентності учнів є використання відеоматеріалів – свого роду культурних портретів країни, мова якої вивчається. Завдяки їм учні зможуть побачити ландшафти і визначні пам'ятки країни, спостерігати процес свята, обряду, моделі поведінки людей в повсякденному житті, наприклад, у кафе і в магазині, на вокзалі, на дні народження, на прийомі у лікаря тощо.

Учні початкової школи можуть з допомогою вчителя і навіть самостійно створювати різні соціокультурні проекти. Метод проектів як засіб формування соціокультурної компетентності учнів на уроках іноземної мови можна визначити як сукупність пошуково-дослідницьких, проблемних, творчих прийомів, що використовуються в процесі навчання іноземних мов у загальноосвітній школі та забезпечують покращення рівня мовленнєвої підготовки учнів молодших класів і поглиблення їхніх знань про історію та культуру країн, мови яких вивчаються.

Організація проектної діяльності складається з підготовчого, основного та заключного етапів. На підготовчому етапі відбувається планування вчителем і всіма учасниками власної роботи над проектом. Основний етап передбачає самоорганізацію роботи в мікрогрупі, тобто планування роботи без участі вчителя (розподіл обов'язків між членами мікрогрупи, встановлення термінів виконання завдань, визначення форм і порядку звітності тощо). Кінцевою метою заключного етапу виступає презентація (захист), аналіз і оцінювання проектної діяльності.

На підготовчому етапі доцільно дотримуватися таких етапів:

1) визначення характеру майбутньої роботи, її мети та теми, консультація учнів, допомога у формулюванні теми проекту тощо);

2) ознайомлення із суттю проекту та основними етапами його проведення.

На заключному етапі роботи відбувається презентація та оцінювання проекту. Під час представлення результатів виконаної роботи кожна група презентує свій проект не більше 10-15 хвилин; під час презентації учні використовують демонстраційні матеріали, які сприяють кращому сприйняттю змісту повідомлення; у презентації проектів беруть участь усі члени групи, що є переконливим свідченням роботи кожного з членів групи над проектом.

Успішність виконання учнями проекту соціокультурного характеру визначатиметься за такими критеріями: а) завершеність (відповідність дібраної інформації поставленій меті); б) зрозумілість (логічність і послідовність розміщення інформації); в) інформативність (достовірність інформації, наявність ключових фактів); г) доказовість (різноманітність джерельної бази проекту); ґ) наочність (використання технічних засобів навчання під час підготовки та презентації проекту); д) характер представлення проекту (активність кожного учасника, естетичність оформлення презентації тощо).

Враховуючи психологічні особливості учнів молодших класів, їхні інтереси вчитель може використовувати на уроках пісні, відеозаписи різних подій або програм, фрагменти (відео)фільмів. Досить перспективним може бути використання комп'ютерних і мультимедійних технологій, які сприятимуть розвитку в учнів умінь аналізувати, оцінювати отриману інформацію, узагальнювати і робити висновки. Наприклад, Інтернет надасть можливість під наглядом дорослих знаходити потрібну інформацію, спілкуватися з однолітками з різних країн (листування, Skype тощо).

Позакласна робота з метою формування соціокультурної компетентності учнів на всіх етапах навчання сприятиме сталому інтересу школярів до іноземних мов. Матеріал для такої роботи має бути цікавим і може бути складнішим, ніж матеріал обов'язкового курсу. Участь школярів у різних формах позакласної роботи допомагатиме їм подолати скутість і мовні бар'єри під час спілкуванні іноземною мовою.

Індивідуальну позакласну роботу доцільно проводити з окремими учнями, які можуть підготувати повідомлення про країну, мова якої вивчається, про визначні дати і події, про видатних людей; можуть розповідати вірші, співати пісні, виразно читати уривки з літературних творів іноземною мовою; можуть виготовляти наочні посібники, оформляти стінгазети, альбоми, стенди тощо.

Групову форму позакласної роботи доцільно організовувати з постійним складом учнівського контингенту, пов'язаного спільними інтересами. До цієї форми можна віднести різноманітні гуртки: вокальні, драматичні, позакласного читання тощо. Можна організовувати комбіновані гуртки, де відбуватиметься поєднання різних видів діяльності: розучування пісень класами, хоровими групами; підготовка театральних вистав іноземними мовами; інсценування іноземними мовами казок; здійснення роботи з позакласного читання; перегляд (відео)фільмів або мультфільмів з подальшим обговоренням тощо.

Масові форми позакласної роботи доцільно проводити під керівництвом класного керівника, учителів іноземних мов та заступника директора з позакласної роботи. До таких форм можна віднести: художню самодіяльність, шкільні фестивалі, конкурси, вікторини, карнавали, тематичні вечори тощо іноземними мовами. Ці заходи проводяться епізодично, але за планом вчителів іноземних мов. Для шкільної практики можна запропонувати такі форми позакласної роботи з іноземних мов: 1) змагальні: «Що, де, коли?», Олімпіади, вікторини, конкурси, ігри тощо; 2) з використанням засобів масової інформації (читання газет, випуск шкільного журналу «Розмовляємо англійською / німецькою / іспанською / французькою», учнівської газети іноземними мовами з повідомленнями, наприклад, про видатних художників, композиторів, учених, винахідників тощо); 3) культурно-масові (КВК, «Тиждень іноземної мови», театралізовані вистави, інсценування, дискотеки, перегляди фільмів, екскурсії, зокрема й віртуальні, відвідування музеїв, визначних місць тощо), 4) політико-масові (класні години, шкільні збори, зустрічі з видатними людьми села / міста / регіону, з учителями року, інформаційні уроки, «уроки мужності» тощо).

Висновки. Отже, процес формування соціокультурної компетентності є актуальним на будь-якому етапі розвитку дитини, допомагає учневі зануритися в культурний контекст країни, мова якої вивчається, брати активну участь у діалозі культур, а також розширювати власний кругозір. Вправи і завдання, орієнтовані на формування соціокультурної компетентності лише підвищують інтерес учнів до навчального процесу, адже на уроках можна застосовувати аудіо- та відеоматеріали з автентичним мовленням, тексти, які вміщують соціокультурний компонент. Рівень підготовки самих учнів дозволить застосовувати різні комплекси вправ і завдань, спрямованих на формування соціокультурної компетентності в різних видах мовленнєвої діяльності. Соціокультурний компонент сприятиме формуванню в учнів цілісної системи уявлень про національно-культурні особливості країни, мова якої вивчається.

Список використаної літератури

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – М. : Издательство ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Гальскова Н. Д. Межкультурное обучение: проблема целей и содержания обучения иностранным языкам / Н. Д. Гальскова // Иностранные языки в школе. – 2004. – № 1. – С. 3-8.
3. Елизарова Г. В. О природе социокультурной компетенции / Г. В. Елизарова // *Studia Linguistica*. 8. Слово, предложение и текст как интерпретирующие системы.– СПб.: Тригон, 1999. – С. 274-281
4. Редько В. Г. Компетентісно орієнтоване навчання іноземних мов учнів початкової школи: лінгводидактичний аспект / В. Г. Редько // Проблеми сучасного підручника : зб. наук. праць / [ред. кол. ; голов. ред. – О. М. Топузов]. – К. : Педагогічна думка, 2017. – Вип. 18. – 282 с.

5. Риске И. Э. Формирование социокультурной компетенции у учащихся старшей ступени обучения на материале англоязычной поэзии: дис... канд. пед. наук: 13.00.02. / И. Э. Риске. – СПб, 2000. – 259 с.

6. Сафонова В. В. Изучение языков международного общения в контексте диалога культур и цивилизаций / В. В. Сафонова. – Воронеж : Истоки, 1996. – 237 с.

7. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам: базовый курс: пособие для студентов пед. вузов и учителей. / Е. Н. Соловова. – М. : АСТ : Астрель, 2008. – 238, [2] с.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2017 р.

Басай Надежда

научный сотрудник

отдел обучения иностранным языкам

Институт педагогики НАПН Украины, г. Киев, Украина

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ

Статья посвящена проблеме формирования социокультурной компетентности учащихся начальной школы в процессе обучения иностранным языкам; уточнено понятие «социокультурная компетентность» и охарактеризованы ее компоненты; сформулированы условия, по которым ее развитие у учащихся младших классов будет эффективным; рекомендовано применение современных технологий обучения для достижения поставленной цели; рассмотрены формы внеклассной работы для формирования социокультурной компетентности младших школьников, способствующие устойчивому интересу к изучению иностранных языков.

Ключевые слова: начальная школа, иностранные языки, социокультурная компетентность.

Basai Nadiia

Research Officer

Department of Teaching Foreign Languages

Institute of Pedagogy of NAPS of Ukraine, Kyiv, Ukraine

FEATURES FOR THE FORMATION OF SOCIO-CULTURAL COMPETENCE TO PRIMARY SCHOOL PUPILS IN THE PROCESS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES

The article is devoted to the problem of socio-cultural competence formation to primary school pupils in the process of teaching foreign languages, since the modern educational paradigm considers education of a multicultural person, capable of

participating in a dialogue of cultures, as one of the main objectives in teaching foreign languages.

The term “socio-cultural competence is specified and its main components are characterized. It has been revealed that the socio-cultural component is an incentive for increasing the efficiency of teaching pupils at all stages of secondary school, in particular in the primary one. It is proved that the principle of dialogue of cultures is the fundamental principle of the formation of socio-cultural competence, which determines the process of teaching language and culture through the knowledge of cultural values of other peoples. The conditions according to which the formation of socio-cultural competence for primary school pupils will be effective and successful, are formulated.

The basic approaches to realization of socio-cultural aspect in the content of foreign language education in primary school are analysed. It is determined that from the standpoint of contemporary methods in teaching foreign languages the modern methodical approaches to the formation of socio-cultural competence for primary school pupils and stage of work are valuable. The peculiarities of formation and development of socio-cultural competence in foreign language lessons at primary school are formulated. To achieve this goal, the author of the article recommends to use modern teaching technologies.

It has been proved that socio-cultural content filling is obligatory for educational materials, which are used in foreign languages teaching process. It is revealed that text information is the main source of socio-cultural knowledge for primary school pupils, while authentic texts and other educational materials of linguistic and ethnographic content provide pupils with the opportunity to get acquainted with various socio-cultural aspects of the country’s life, whose language is being studied.

A gradual acquaintance with the history and contemporary life of the country, whose language is being studied, its traditions and culture, the use of game techniques at the lessons of foreign language, in particular role-playing games, the method of projects, materials from the Internet: children’s folklore, song material, etc., are provided, examples are given.

The forms of extra-curricular work for the formation of socio-cultural competence to primary school pupils, which will promote the constant interest of schoolchildren in teaching foreign languages are considered.

Keywords: primary school, foreign languages, socio-cultural competence.